

05/03/2026

EKONOMİK ZORLUK ANALİZİ (EZA)
2025 YILI DEĞERLENDİRMESİ

Hamdi Yiğit ÜNLÜ
Yardımcı Araştırmacı

TÜİK Verileri ile Hesaplanan Genişletilmiş Sefalet Endeksinin (GSE) Seyri

İşsizlik ve tüketici enflasyon oranlarının toplamından oluşan “Sefalet Endeksi” (Misery Index) çalışma çağındaki yığınların çektiği ekonomik sıkıntıyı ölçen bir gösterge olarak tüm dünyada yaygın biçimde kullanılıyor. Ancak Türkiye’de çalışma çağında olup gelir eksikliğinden yakınan kesimler resmen işsiz sayılanlarla sınırlı değil. İş bulma ümidini kaybedenler, güvencesiz işlerde çalışanlar ve hatta asgari ücret seviyesinde gelir elde eden milyonlarca kişi de ciddi geçim sıkıntısı yaşıyor. Bu nedenle geleneksel sefalet endeksi (SE), ekonomik zorlukları tam olarak yansıtmıyor.

Türkiye’deki yüksek enflasyonun zaten var olan geçim sıkıntısını katlayarak artırdığı gruplar arasında aktif olarak iş aradığı halde iş bulamayan işsizlerin dışında, çalışmak istediği ve çalışmaya hazır olduğu halde iş bulma ümidini kaybettiği için aktif olarak iş aramayı bırakan ve dolayısıyla işsiz statüsünde sayılmayanlar da var. Bu ve benzeri gruplar da en az resmen işsiz sayılanlar kadar büyük sıkıntı çekiyor.

SPM’nin daha kapsayıcı bir ölçüm sunmak amacıyla geliştirdiği “Genişletilmiş Sefalet Endeksi” (GSE), tüketici enflasyonu oranı ile TÜİK’in hesapladığı “işsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı” toplamına dayanıyor. Buradaki “potansiyel işgücü” tanımı, teknik olarak ya da kağıt üzerinde “işsiz” sayılmayan ancak muhtaç olduğu emek gelirinden yoksun olan bireyleri de içermektedir.

TÜİK’in geçtiğimiz günlerde Aralık 2025 dönemi işgücü ve istihdam verilerini de açıklamasından sonra Genişletilmiş Sefalet Endeksinin 2025 yılındaki seyrine dair bir değerlendirme yapmak mümkün hale geldi.

SPM’nin 2019 Ocak ayı bazlı (2019.01 = 100) Genişletilmiş Sefalet Endeksi’nin 2025 yılındaki seyri Tablo 1’deki gibi gerçekleşiyor. 2023 yılında görece daha yakın seyreden SE ve GSE arasındaki fark 2024 ve 2025 yıllarında daha dalgalı seyretilmiş, Aralık 2025’te en yüksek değerine ulaşıyor. (Şekil 1). Bu durum işsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı ile (manşet) işsizlik oranı arasındaki farkın artmasından kaynaklanıyor. Gerçekten de

- iş bulma umudunu kaybettiği ya da iş arama maliyetini karşılayamadığı için aktif olarak iş aramayı bırakanlar

yahut

- iş aramayı sürdürdüğü halde hemen işbaşı yapacak durumda olmayanlar

gibi işsizlik oranı hesabına dahil edilmeyen gruplar 2025 Aralık dönemi itibarıyla rekor büyüklüğe ulaştı ve bu gelişmeye bağlı olarak SE ile GSE arasındaki fark da 44 puanın üstünde gerçekleşti.

Tablo 1. Sefalet Endeksi ve SPM Genişletilmiş Sefalet Endeksinin 2025 Yılındaki Seyri

(NOT: Bir önceki aya göre artış gösteren endeks değerleri kırmızı, düşüş gösteren değerler yeşil rakamlarla gösterilmiştir. Bir satırdaki renklerin farklı olması SE ve GSE'nin ters yönde hareket ettiğine işaret etmektedir.)

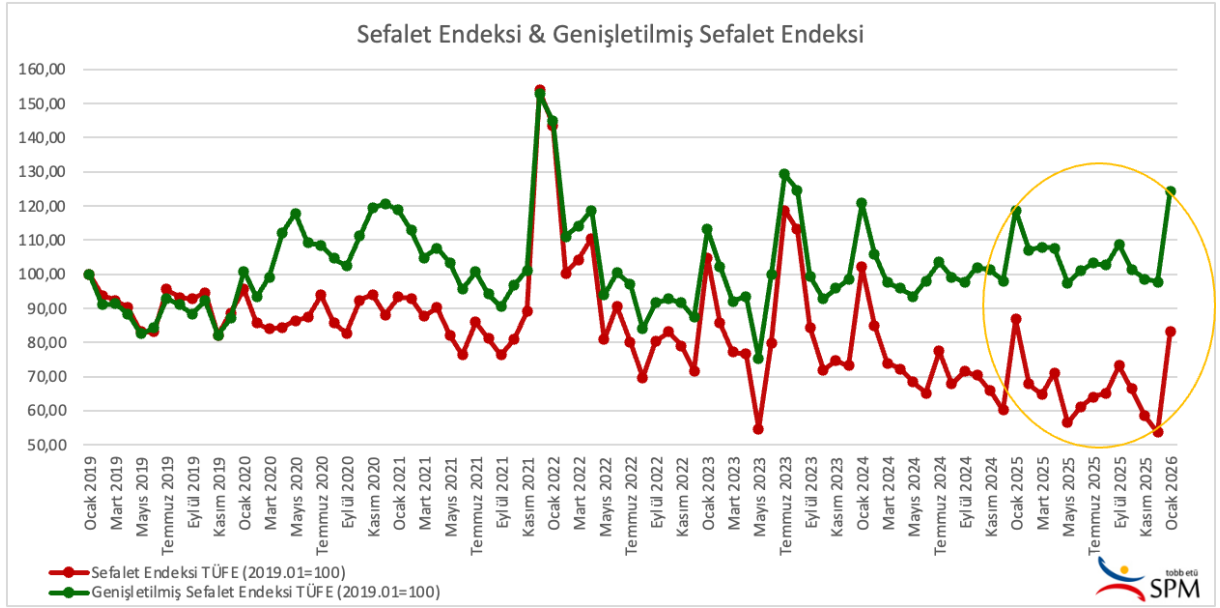
Tarih	Genişletilmiş Sefalet Endeksi (2019.01=100)	Sefalet Endeksi (2019.01=100)
Aralık 2024	97,98	60,21
Ocak 2025	118,67	86,82
Şubat 2025	107,10	67,88
Mart 2025	108,00	64,73
Nisan 2025	107,71	71,16
Mayıs 2025	97,51	56,50
Haziran 2025	100,99	61,08
Temmuz 2025	103,29	64,11
Ağustos 2025	102,73	65,22
Eylül 2025	108,80	73,21
Ekim 2025	101,36	66,52
Kasım 2025	98,64	58,60
Aralık 2025	97,79	53,77
Ocak 2026	124,37	83,17

2025 yılı boyunca hem Genişletilmiş Sefalet Endeksi hem Sefalet Endeksi nispeten yavaşlayan enflasyona bağlı olarak yavaş yavaş azalan bir trend izlese de yıl ortalarında bazı dalgalanmalar ve geçici yükselmeler gözlemlendi (Şekil 1). GSE, 2024 Aralık değerlerine kıyasla büyük bir sıçrama yaparak girdiği 2025 yılında, Ocak ayındaki 118,67 seviyesinden yıl sonundaki 97,79'luk seviyesine gelerek yüzde 20 civarında geriledi. Asgari ücretin belirlenmesi öncesi ertelenen fiyat ve hizmet zamlarının yılın başında toplu biçimde devreye alınmasıyla patlayan Ocak ayı enflasyonu yüzünden geleneksel SE de yıla daha da büyük bir sıçrayışla 60,21'den 86,82'ye çıkarak girdi. Ancak 2024 sonunda 53,77'ye inen SE seviyesi yıllık yüzde 33 mertebesinde bir düşüş ima ediyor. İki endeksin 2025 boyunca gösterdiği değişimin bu kadar farklı olması (%20'ye karşı %33), ekonomik sıkıntılara yalnızca manşet işsizlik oranı ile bakmanın yanıltıcı olduğunu ve genişletilmiş endeksin daha gerçekçi bir tablo sunduğunu gösteriyor.

2025 yılı boyunca, genel olarak benzer yönde hareket eden SE ve GSE, Mart, Nisan ve Ağustos aylarında ters yönlü hareket etti. Mart ayında işgücü piyasalarının enflasyondan daha hareketli olması geleneksel SE'nin düşmesine rağmen GSE'nin artış göstermesine neden oldu. Nisan ve Ağustos aylarında ise benzer bir durum gözlemlendi fakat burada GSE ve SE Mart ayına göre ters bir şekilde işgücü piyasalarındaki olumsuzlukların enflasyona baskın gelmesi yüzünden GSE düşerken SE arttı. Daha genel bir ifadeyle 2025 yılında manşet işsizlik oranı kümülatif bazda 1,2 puan azalarak SE'yi aşağı çekmeye çalışsa da yıl genelinde izlenen dalgalı seyir ve Mayıs ayından sonra gözlenen oynaklık ve yukarı yönlü ataklar ekonomik zorlukların devam ettiğini gösterdi. Bu durum, yıl boyu inişli çıkışlı bir grafik çizen GSE ve SE değerleri arasında kalıcılaşan farkın, çalışma çağındaki nüfusun çektiği ekonomik sıkıntının, manşet işsizlikteki dönemsel düşüşlerin yansıttığından çok daha derin ve gerçekçi olduğunu göstermektedir.

Türkiye, 2026 yılına her iki endeksin de sıçrama yaptığı çok yüksek seviyelerden ve sert bir artışla girmekte olup; Ocak ayında manşet enflasyon ve atıl işgücünün de etkisiyle GSE'nin 124,37'e, SE'nin ise 83,17'ye çıkması, hane halkının hissettiği geçim sıkıntısının yeni yıla daha da katlaşarak devrettiğini göstermektedir.

Şekil 1. Pandemiden Bugüne Sefalet Endeksi ve SPM Genişletilmiş Sefalet Endeksinin Seyri

2025 yılı boyunca enflasyon oranlarında gözlenen belirgin düşüş trendine ve Sefalet Endeksi'ndeki (SE) hızlı düşüşe rağmen, Genişletilmiş Sefalet Endeksi'nin (GSE) yüksek seviyelerdeki direncini koruması, problemin salt enflasyonist baskıdan çıkarak istihdam cephesindeki katlaşmış yapısal sorunlara kaydığını açıkça göstermektedir. Yeni yılın ilk ayında enflasyonun (%4,84) yeniden ivmelenmesine, atıl işgücü oranının da %21,6 gibi oldukça yüksek bir seviyeye çıkması da eklenince GSE'nin yüksek bir sıçrayla 124,37 seviyesine çıkması istihdam tarafındaki krizin derinleştiğini teyit etmektedir.

Alternatif Enflasyon Göstergeleri ile Hesaplamalar

SPM 2025 yılından itibaren GSE değerlerini, TÜİK'in güvenilirliği çokça tartışmaya konu olan TÜFE oranlarının yanı sıra İstanbul Ticaret Odası (İTO) ve Tepav'ın alternatif enflasyon verileriyle de hesaplayarak karşılaştırmalı olarak sunmaya başladı.

Genel Enflasyon Oranı Bazlı Hesaplamalar

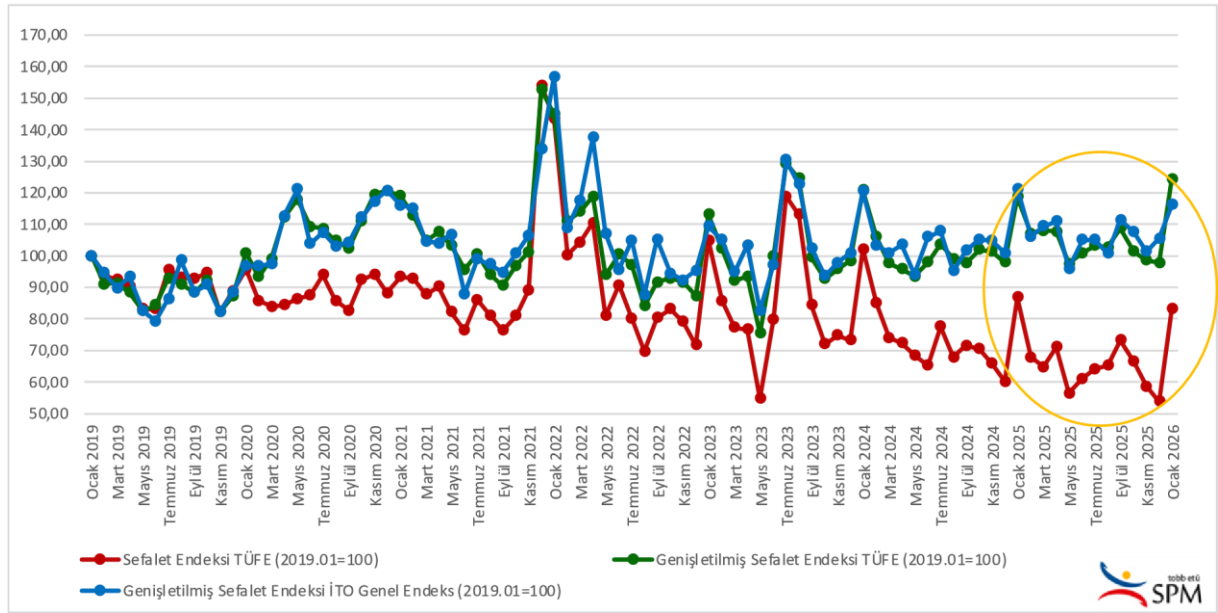
İTO'nun İstanbul'da perakende fiyat hareketlerinin seyrini izlediği gösterge olan İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi - Genel Endeks değerleri ile TÜİK TÜFE değerlerini kullanarak hazırlanan GSE serileri 2025 Ocak ayı değerlerini 100 alınarak hesaplandı.

2025 yılı boyunca TÜİK TÜFE-bazlı Sefalet ve Genişletilmiş Sefalet Endeksleri ile İTO Ücretliler Geçim Endeksi-bazlı Genişletilmiş Sefalet Endeksi genel olarak dalgalı bir seyir izlemiştir. Yılın ilk aylarında ve özellikle Ocak 2025'te en yüksek seviyelerinde bulunan endeksler, yıl boyunca yüksek oynaklık göstermiş ancak yıl sonunda beklenen dip seviyelere ulaşamamıştır.

TÜİK TÜFE-bazlı GSE, yıl içinde diğer endekslere kıyasla daha belirgin dalgalanmalar gösterirken, yılın son ayında sınırlı bir azalış kaydetmiş; buna karşılık İTO bazlı endeksin yılın son ayında yukarı yönlü bir hareket (artış) sergilemesi dikkat çekmiştir. Nitekim geleneksel SE'nin yılın son çeyreğinde belirgin ve sürekli bir düşüş eğilimi göstermesine rağmen, GSE göstergelerinin yüksek seviyelerini koruması veya artış eğilimine girmesi, manşet işsizlik oranındaki düşüşlerin hissedilen gerçek ekonomik zorluğu yansıtmakta yanıltıcı olduğunu kanıtlamıştır.

2025 yılı genelinde, ekonomik sıkıntıların farklı ölçüm yöntemleriyle benzer makro yönelimler gösterdiği, ancak genişletilmiş endekslerin ekonomik kırılganlıkları ve yapısal katılığı manşet verilere göre çok daha belirgin bir şekilde yansıttığı görülmektedir. Nitekim bu yapısal katılık, 2026 yılının ilk ayında her iki alternatif endekste de gözlenen sert sıçramalarla teyit edilmiştir. Ocak ayında manşet verilerdeki artışın etkisiyle TÜFE bazlı GSE'nin 124,3'e, İTO bazlı GSE'nin ise 116,1'e sıçraması, yeni yıla oldukça yüksek bir seviyeden girildiğini göstermektedir. (Şekil 2).

Şekil 2. Pandemiden Bugüne Sefalet Endeksi ve SPM Genişletilmiş Sefalet Endeksinin Seyri

Gıda Enflasyonu Bazlı Hesaplamalar

SPM Ocak 2025'ten itibaren geleneksel SE'nin yanı sıra kendi tanımladığı GSE değerlerini, genel tüketici enflasyonu göstergeleri yerine sadece gıda enflasyonuna yoğunlaşacak biçimde de tekrarlıyor. 2025 Ocak ayı 100 baz alınarak yapılan bu hesaplamalar için TÜİK'in TÜFE gıda ve alkolsüz içecekler harcama kategorisini, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı'nın (TEPAV) Gıda Fiyat Endeksini ve İTO'nun İstanbul Ücretliler Geçinme Endeksi Gıda Harcamaları alt başlığını kullanılıyor.

2025 yılı boyunca İTO, TÜFE ve TEPAV bazlı gıda endeksleri genel olarak paralel bir seyir izlese de, dalgalanma boyutu açısından dönem dönem belirgin farklılıklar ortaya çıkmıştır. Üç endeks de yılın başında yüksek seviyelerde seyrederken Mart ayındaki geçici yükseliş istisnası dışında bahar aylarında geçici düşüş eğilimine girmiş ve özellikle Mayıs 2025'te en düşük seviyelerine ulaşmıştır. Ancak Haziran ayından itibaren yaz mevsiminin getirdiği beklenen rahatlığın aksine endeksler yeniden yükselme eğilimine girmiştir. Temmuz ve Ağustos aylarındaki dalgalı seyrin ardından, TÜFE bazlı gıda endeksi Eylül 2025'te yılın ikinci yarısının en yüksek değerini görmüştür.

Farklılıklar incelendiğinde, TÜFE bazlı endeksin yıl içerisindeki oynaklığının diğerlerine göre çok daha yüksek olduğu; Eylül ayındaki zirve ve Mayıs ayındaki en düşük noktalarında diğer endekslerden keskin bir şekilde ayrıştığı dikkat çekmektedir. İTO ve TEPAV bazlı endeksler ise yılın ikinci yarısında nispeten daha dengeli fakat yüksek seviyelerde bir seyir izlemiştir. Kasım ayında her üç endekste de gözlenen sert düşüşün ardından, Aralık ayında trendin yeniden yukarı dönmesi ve yılı artışla bitirmesi dikkat çekmektedir.

Kullanılan ağırlıklar ve hesaplama yöntemlerinden kaynaklanan bu ayrımlara rağmen üç endeksin de Mayıs dibinden sonra sonbaharda yükselişe geçmesi ve yılı artışla tamamlaması, gıda enflasyonunun sefalet göstergeleri üzerinde belirleyici rolünü bir kez daha ortaya koymuştur. Aralık ayında başlayan bu artış eğilimi, 2026 yılının ilk ayında aylık %6,59 olarak gerçekleşen yüksek gıda enflasyonunun da etkisiyle tam bir sıçramaya dönüşmüş, yeni yıla

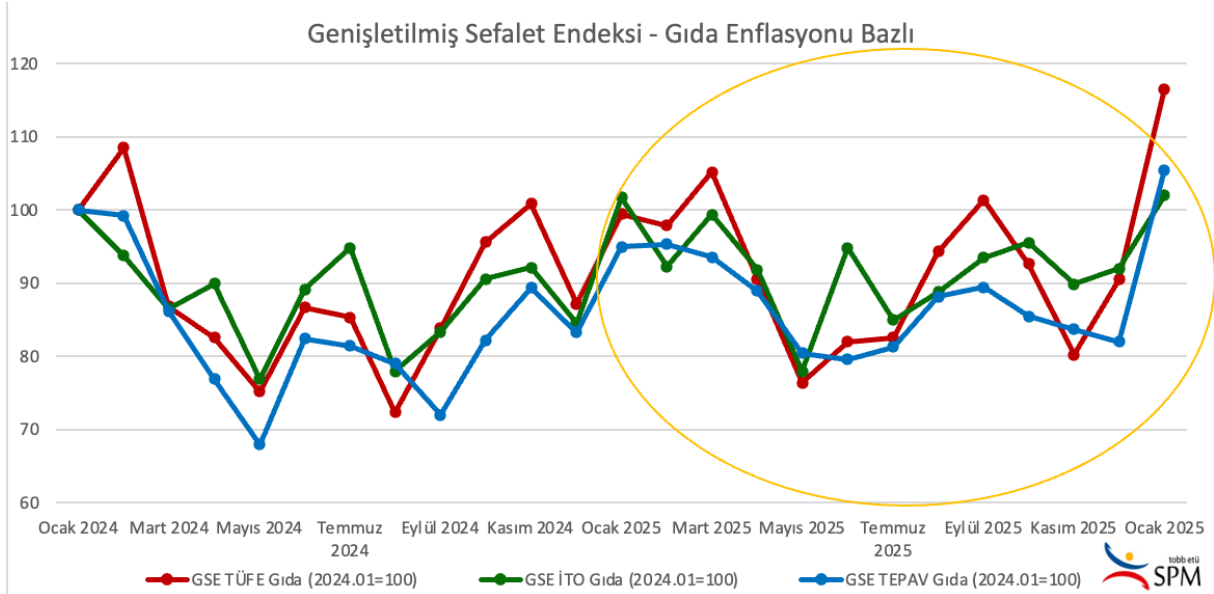
TÜFE bazlı gıda sefalet endekslerinin (GSE 116,5 ve SE 101,3) çok yüksek seviyelere ulaştığı sert bir artışla girilmiştir.

Tablo 2. Sefalet Endeksi ve SPM Genişletilmiş Sefalet Endeksinin Yalnızca 2025 Yılındaki Gıda Enflasyonu Göstergeleri ile Hesaplanan Seyri

(NOT: Bir önceki aya göre artış gösteren endeks değerleri kırmızı, düşüş gösteren değerler yeşil rakamlarla gösterilmiştir. Bir satırdaki renklerin farklı olması SE ve GSE'nin ters yönde hareket ettiğine işaret etmektedir.)

Tarih	Genişletilmiş Sefalet Endeksi İTO Gıda	Genişletilmiş Sefalet Endeksi TEPAV Gıda	Genişletilmiş Sefalet Endeksi TÜFE Gıda	Sefalet Endeksi İTO Gıda	Sefalet Endeksi TEPAV Gıda	Sefalet Endeksi TÜFE Gıda
Aralık 2024	84,58	83,29	87,19	62,90	62,05	66,66
Ocak 2025	101,71	94,96	99,45	89,68	79,73	85,77
Şubat 2025	92,25	95,35	97,86	72,57	78,49	81,20
Mart 2025	99,35	93,58	105,16	77,40	69,53	86,31
Nisan 2025	91,88	88,97	90,58	72,63	69,10	70,12
Mayıs 2025	77,97	80,42	76,43	49,05	54,45	45,96
Haziran 2025	94,82	79,63	81,98	76,03	53,21	54,91
Temmuz 2025	84,99	81,28	82,58	60,29	55,81	55,87
Ağustos 2025	88,82	88,18	94,33	68,39	68,48	76,84
Eylül 2025	93,51	89,48	101,37	75,90	70,52	88,20
Ekim 2025	95,51	85,50	92,64	82,36	67,37	77,46
Kasım 2025	89,88	83,69	80,24	68,78	60,20	52,77
Aralık 2025	92,00	82,03	90,49	68,26	53,89	65,31
Ocak 2026	102,00	105,48	116,54	78,38	85,11	101,34

Şekil 3. SPM Gıda Enflasyonu Bazlı Genişletilmiş Sefalet Endeksinin 2025 Yılı Seyri

Sonuç ve Değerlendirme

2025 yılı, ekonomik göstergelerde dalgalanmaların yaşandığı bir dönem olmuştur. İşsizlik ve enflasyon arasındaki ilişki, farklı metodolojilerle hesaplanan sefalet endeksleri ve gıda enflasyonu bazlı değerlendirmeler, ekonomik koşulların çok yönlü bir şekilde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

- Genişletilmiş Sefalet Endeksi (GSE), yıl boyunca manşet enflasyondaki düşüşe direnç göstererek yatay ve dalgalı bir seyir izlemiştir. 2024 sonunda 97,98 seviyesinde olan endeks, 2025 yılı boyunca çeşitli dalgalanmalara maruz kalsa da yılı 97,79 seviyesinde tamamlayarak neredeyse hiç değişim göstermemiştir. Bu durum, GSE ile izlediğimiz geçim sıkıntısı yaratan unsurlarda, enflasyondaki belirgin yavaşlamaya rağmen 2025 boyunca hissedilebilir bir rahatlama olmadığını göstermektedir. Daha genel bir ifadeyle 2025 yılında manşet işsizlik oranı kümülatif bazda 1,20 puan gerileyerek Geleneksel Sefalet Endeksi'ni (SE) aşağı çekse de, Mayıs ayından sonra işgücü piyasasında gözlenen yüksek oynaklık ve yukarı yönlü sert ataklar ekonomik zorlukların devam ettiğini göstermiştir. Bu durum, yıl boyu inişli çıkışlı bir grafik çizen GSE ve SE değerleri arasında kalıcılaşan ve 44 puana ulaşan farkın, çalışma çağındaki nüfusun çektiği ekonomik sıkıntının, manşet işsizlikteki dönemsel düşüşlerin yansıttığından çok daha katı olduğunu kanıtlamaktadır.
- 2025 yılı boyunca enflasyon oranlarında gözlenen belirgin düşüş trendine ve Sefalet Endeksi'ndeki (SE) hızlı geri çekilmeye rağmen Genişletilmiş Sefalet Endeksi'nin (GSE) yüksek seviyelerdeki direncini koruması, problemin yalnızca enflasyonist baskıdan çıkarak istihdam cephesindeki yapısal sorunlara (potansiyel işgücü) kaydığını göstermektedir.
- Türkiye, yeni yıla SE ve GSE arasındaki makasın tarihi zirvelere ulaştığı bir yapısal ayrışmayla girmiş; Ocak 2026'da her iki endekste de gözlenen sıçramalar, resmi göstergelerdeki dönemsel 'iyileşmelere' rağmen hane halkının hissettiği geçim sıkıntısının yeni yılda çok daha sert bir ivmeyle devam ettiğini göstermiştir.
- 2025 yılı genelinde gıda enflasyonu bazlı Sefalet (SE) ve Genişletilmiş Sefalet Endeksleri (GSE) dalgalı bir seyir izlemiştir. İTO ve TÜFE verilerine göre Mayıs, TEPAV verilerine göre ise Haziran ayında yılın en düşük seviyelerini gören endeksler; yılı başlangıç değerlerinin altında ancak gördükleri bu dip seviyelerin üstünde tamamlamıştır. Ocak 2026'da ivmelenen gıda enflasyonunun etkisiyle, gıda bazlı sefalet endeksleri de yeni yıla çok yüksek seviyelerden, sert bir sıçramayla giriş yapmıştır.